

випадку спостерігаємо оксюморон, адже в перекладі українською ``Євпраксія`` означає ``щаслива``;

б) *гнола обоз, кваплива(44); вперто-невблаганна(43); обдарована найвищими чеснотами(125); чужа покори(242); горда, навіть зухвала, обурливо зухвала(324)*. Тут автор віддає належне впливу влади та усвідомленої вроди на поведінку Євпраксії.

в) *лишалася байдужою(152); Євпраксія була байдужа(182); холодна, неприступна(150); стала ще загадковішою та неприступнішою(217)*. Водночас автор підкреслює стійкість і психічну вивищеність Євпраксії: *непідвладна його словам(156); була незнищима, непідвладна його силі(234)*.

``Художнє пізнання дійсності,-пише Н.Сологуб,-стимулює пошук письменником нових мовних засобів в естетичному освоєнні світу. Мові художнього твору взагалі протипоказаний шаблон, і тут допомагають багаті можливості словотвору, бо авторські неологізми все ж примушують більше долучатися до твору і виводять з автоматизму сприйняття слів.``[5;77]. Та й добір вже існуючих лексем теж є цікавим для дослідника, оскільки дозволяє побачити деякі закономірності цієї операції. Так, формула ``не+прикметник`` найчастіше підкреслює чесноти Євпраксії: *неторкана(52,179); неприступна(217); непорочна(7), незіпсована(234)*. Типовістю творення відзначаються означення-характеристики душевного стану:(``без+іменник``): *безсила(180); безпорадна(342); безпомічна(266)*, або буде їх за моделлю ``дієслово+ен``: *спустошена(342); змучена(180); ув'язнена(266)*; . Трапляються епітети-іменники: *повна сил і бажань(175); жадібна до краси і добра(311)*. Щодо власне авторських новотворів, то вони є, але в невеликій кількості: *роззначена(171); зроззначена(180); стрункотілість, білоколінність, білолікотність(173)*.

Отже, епітети, використані П. Загребельним, відзначаються багатством та оригінальністю і, незважаючи на те, що не дають повної картини образу Євпраксії, відіграють серед інших тропів провідну роль.

Література

1. Літературознавчий словник-довідник Р.Т.Громяк та ін.-К: ВЦ Академія, 1997.-752с.
2. Бибик С.П.,ЄрмоленкоС.Я.,ПустовітА.О.Словник епітетів української мови.-К.:Довіра,1998.-431с.
3. Фашенко В.В.Павло Загребельний:Нарис творчості.-К.:Дніпро,1984.-207с.
4. Дончик В.Істина-особистість:Проза Павла Загребельного.Літературно-критичний нарис.-К.:Рад. Письменник,1984.-236с.
5. Сологуб Н.М.Мовний світ Олеся Гончара.-К.:Наукова думка,1991,-140с.

Віталій Затильний
наук. керівник – доц. С. Л. Лісняк

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦЕРКОВНОСЛОВ'ЯНСЬКОЇ МОВИ В ХРАМАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сьогодні в зв'язку з національним і релігійним відродженням в Україні перед нами постає проблема спроєктування своїх духовних пріоритетів. Саме тому за останні роки посилюється інтерес до дослідження церковнослов'янської мови з боку науковців-лінгвістів, духовних осіб, культурологів.

Дослідження церковнослов'янської мови на сучасному етапі носить двоякий характер: її можна розглядати і як історико-лінгвістичну, і як сакральну-конфесійну категорію. Це залежить від ініціативи та інтересу дослідника. Ми вважаємо, що дослідження церковнослов'янської мови сьогодні вкрай необхідне, оскільки воно дасть змогу виявити, наскільки віки змогли стерти церковнослов'янську мовну традицію. Досить важливим при цьому є ставлення самих священнослужителів, богословів, перекладачів церковної уставної літератури, спеціалістів з галузі сакраментального мистецтва та архітектури.

Об'єктом нашої уваги є церковнослов'янська мова, як конфесійна мова в українських храмах та особливості її сучасного функціонування в церквах, монастирях, духовних і світських навчальних закладах Тернопільської області, ставлення до її використання богословів та віруючих-мирян, зв'язок церковнослов'янської мови з церковною архітектурою і малярством.

Джерелом дослідження послужили храми, монастирі, вищі навчальні заклади, де викладається церковнослов'янська мова; сучасні культові богослужбові книги, які сьогодні використовуються у літургічній практиці, а також оригінальні церковнослов'янські

молитвеники. Ця дослідна робота спрямована на визначення кількості і форми залишків церковнослов'янської мови у середовищі сучасної церкви та їх значення. Тому метою праці є ґрунтовний аналіз особливостей функціонування церковнослов'янців у храмах.

Під час проведення аналізу використання церковнослов'янської мови велике значення приділяється спостереженню за сучасними богослужбовими відправими різних конфесій; переглядаються і зіставляються новоперекладені та оригінальні тексти, якими користуються у своїй практиці священнослужителі; особлива увага звертається на орфоепію (вимову) під час церковного співу. В сферу дослідження входять храми Тернопільської області, в яких проводилось дослідження.

Відомо, що мова – основа і твердий ґрунт для духовності людини. Саме через мову людина зносить свої молитви до Бога, розуміє повчальне слово свого пастиря-духівника, читає молитвеники та інші богослужбові книги. Це означає, що церква тісно пов'язана з мовою, і мова – з церквою. В процесі історичного розвитку у кожної нації формуються певні норми у використанні мови, як священної, конфесійної, "гідної". Для українців це була – і є нині – церковнослов'янська мова, але паралельно з нею функціонує й українська літературна мова, теж сакральна. Тут варто процитувати вислів І.Огієнка: "Рідна мова – шлях до Бога". Дійсно, саме через рідну мову віруючі можуть повністю зрозуміти суть Богослужіння. Як ми вже наголошували, церковнослов'янська мова була малозрозумілою, а народ прагнув виразити свої духовні почуття в храмі через рідну мову. Це бажання всього народу здійснилось з 2-ї пол. ХІХ і цілого ХХ ст., коли почались масові переклади церковнослов'янських богослужбових книг українською літературною мовою.

Сьогодні ми живемо вже в ХХІ ст. Сучасна українська мова використовується практично в усіх сферах нашого життя, в тому числі і в церкві. Це означає, що ця мова набула статусу церковної, священної, хоча церковнослов'янська традиція зберігає свої особливості в церковному середовищі. В УПЦ МП церковнослов'янська мова вживається у дещо спрощеному варіанті і зберігає московську (російську) вимову. Це підтверджує

дослідження-спостереження за мовою Великого Повечір'я в Тернопільському Кафедральному Соборі св. мучениць Віри, Надії, Любові та їх матері Софії Київської Митрополії УПЦ МП. Богослужіння тут проводилось церковнослов'янською мовою, і тому досить багато слів були для нас незрозумілими. Ще до того вимова богослужбового тексту тут

була російською. Так, графічний напис ХЛ\БЪ (так він записується у всіх церковнослов'янських богослужбових текстах різних конфесій) тут вимовляли як сучасне рос. – хлеб [хлеб], тобто простежується характерна для російської орфоепії вимова \ як е [ε]. Ми зафіксували ще багато інших прикладів, а саме: НА В\КИ В\КОВЪ (пор. укр. варіант – і [віків]), КР\ПКЫИ (рос. – е, укр. – і), ПОМИ\УИ – И вимовлялося як і (пор. укр. и), СПАСЄНІ- – рос. е [ε], а укр. – е, ПРИИДИ И ВСЄЛИС- ВЪ НЫ (така форма займенника

сьогодні в богослужбових текстах УГКЦ не використовується), МИЛОСЕРД2 ДВЄРИ ОТВЄРЗИ (рос. вимова – [мілосердя двері отверзі]), СПАСИТЄЛЬ МОИ (пор. укр. – мій),

ОУСЛИШИ М- (в українських богослужбових текстах функціонує переважно форма вислухай мене), ЧТЄНІЄ (читання), ВНИДЄ (зайди), ПО ВЄЛИЦИ МИЛОСТИ ТВОЄИ – рос. [па веліци міласті тваєй]. Досить цікавим є приклад використання в Богослужінні молитви Отче наш, особливо його фрагменту: ...ИЖЄ ЄСИ НА НЕБЄСИ..., ...ВЪ ИСКУШЄНІЄ... (рос. вимова – [іже есі на небесі; во іскушеніє]. Можна цей уривок зіставити з українським церковнослов'янським варіантом, який сьогодні вже практично не використовується, але інколи простежується в мовленні старожилів (укр. вимова – [іже еси на небеси; во іскушеніє]). Це свідчить про різні орфоепічні особливості ц.с.м. укр. і рос. редакцій. Так склалось, що в помісних українських церквах вживання церковно-слов'янців звелось до мінімуму. Якщо на початку 1990-1991 рр., коли наша держава офіційно здобула незалежність, у всіх конфесіях УГКЦ, УПЦ КП, УАПЦ широко використовувалась церковнослов'янська мова, оскільки ще не було нових україномовних богослужбових книг, то наприкінці ХХ ст. (десь з 1998 р. і по сьогоднішній день) мало хто видає конфесійну літературу церковнослов'янською мовою. Треба

визнати, що найплідніше у відновленні і збереженні тисячолітньої церковнослов'янської традиції працює УПЦ МП, але тут є ще одна проблема, і досить важлива для України: використання російської вимови. Тільки в храмах, підпорядкованих МП, ми можемо сьогодні почути: ... НЫН\ ПРИСНО И ВЪ В\КИ В\КОВЪ. АМ\НЬ [...ныне присно і во веки веков. Амень]. Риси російської вимови церковнослов'янських текстів ми простежили ще в одному визначному оазисі духовності – Святоуспенській Почаївській Лаврі, яка підлягає юрисдикції УПЦ МП. Тут теж зберігається традиція відправи Богослужінь церковнослов'янською мовою. Крім того, в різних публікаціях релігійно-дидактичного характеру часто фіксується велика кількість церковнослов'янізмів. Редакційна колегія Почаївського монастиря здійснила передруки (причому церковнослов'янською мовою) богослужбових книг та іншої конфесійної літератури. Наприклад, сьогодні священики і ченці Лаври користуються церковнослов'янським Псалтирем, хоча є і російськомовний, а також рекомендують до вжитку своїм вірним "Краткий церковнославянский словарь" для з'ясування значення певних незрозумілих слів.

Отже, з вищесказаного ми з'ясували, що церковнослов'янська мова російської редакції сьогодні існує і активно використовується на теренах всієї Тернопільщини, хоч в досить вузькому ареалі – конфесіях УПЦ МП.

Нас більше цікавить функціонування церковнослов'янської мови української редакції. Вона також сьогодні не затратилась і не занепала. Середовище функціонування українізованої церковнослов'янської мови значно ширше, ніж в попередньому випадку, оскільки вона чи її окремі елементи вживаються в Богослужіннях і УГКЦ, і УАПЦ, і УПЦ КП. З найбільшою пошаною і навіть глибоким духовним ентузіазмом поставились до прабатьківської церковнослов'янської традиції отці Студити, що визнають її нині гідною для наслідування. Цей монаший чин, згідно із спостереженнями, використання в храмах церковнослов'янської мови зводить більш до символічності, грації, урочистості, ніж до практичного щоденного використання. Отці Студити проявляють глибокий інтерес і пильну увагу до збереження канонів церковного співу, уставу, літургії і, безперечно, церковнослов'янської мови. За останні роки в їхній душпастирській діяльності простежується тенденція чи навіть своєрідний проект, щоб в кожному храмі УГКЦ на празник Воскресіння Господнього Свята Літургія (Служба Божа) відправлялась церковнослов'янською мовою, на зразок римо-католицької церкви, де раз на рік у Великодньому часі Свята Меса ведеться латинською мовою. Тому сьогодні українізовану церковнослов'янську мову можна почути в Колодіївському чоловічому монастирі чину св. Теодора Студита. Щодо проповідей та повчань, то вони ведуться тут, звичайно, українською мовою.

Цікаво, що тільки в середовищі однієї УГКЦ по-різному ставляться до проблеми збереження церковнослов'янської мови. Для аналізу і визначення кількості церковнослов'янських слів у сучасних богослужбових текстах, які активно використовуються в УГКЦ, ми взяли текст Вечірні церковнослов'янською мовою, тобто оригінал (у всіх конфесіях ідентичний), а також Вечірню з молитвеників "Хвалім Господа" і "Прийдіте поклонімся". Звичайно, при дослідженні кількості церковнослов'янізмів ми повинні враховувати і час видання вищевказаних молитвеників, оскільки з відновленням незалежності України почалися масові переклади богослужбових книг українською мовою. Якщо десь в межах 1991-1997рр. (дати – умовні) ще в новоперекладених молитвениках частотність церковнослов'янізмів була високою, то на сьогоднішньому етапі вона істотно знизилась. Правда, це ще значно залежить і від видавництва, і від погляду певного монашого чину на цю проблему. Як ми уже зазначали, найбільше підтримують позицію щодо використання церковнослов'янської мови оо. Студити. Це засвідчено у їхньому виданні молитвеника "Прийдіте поклонімся", який багаторазово перевидавався і доповнювався. Ми будемо використовувати для дослідження цей молитвеник, опублікований у 2002 р. у видавництві оо. Студитів "Свічадо", оскільки він зараз найбільше вживається в церкві і є настільною книгою священнослужителів (з нього співаються Молебні, Панахида, Акафісти, тропарі тощо).

Що стосується молитвеника "Хвалім Господа", то він теж яскраво свідчить про використання церковнослов'янської мови від періоду легалізації діяльності українських церков.

Для нашого дослідження ми ще використали також досить унікальне джерело: "Молитвослов", виданий оо. Василями у 1990 р. за кордоном (Рим – Торонто). Це перше україномовне видання богослужбової книги, можна навіть сказати, сучасне, яке

використовується практично в усіх храмах УГКЦ. Правда, у цій конфесійній книзі простежується досить багато скорочень і упушень, порівняно із перекладами в УПЦ КП і УАПЦ. Але "Молитвослов" має ще досить великий "плюс". У ньому зібрано колись окремо існуючі богослужбові книги – Часослов, Октоїх, Богослужби з Великопісної Тріоди, з Квітної Тріоди, з Мінеї (Місяцеслова), загальна служба святих, тропарі тощо. Це дає можливість за короткий проміжок часу підготуватися до відправи чи то Вечірні, чи то Утрені. Можливо, систематизація цих книг в одному цілісному виданні і спричинила певні скорочення. Взагалі, видання "Молитвослова" не було офіційним, але воно значно полегшило духовну діяльність священиків, півців, читців своєю "портативністю".

Отже, для аналізу кількості церковнослов'янзмів ми взяли звичайний текст Вечірні, а саме Псалом 103 ("Благослови, душе моя, Господа..."). На першому місці ми фіксуємо церковнослов'янський текст (оригінал), від якого походять інші, потім поміщені тексти з Василянського "Молитвослова", з молитвеників "Прийдіте поклонімся" і "Хваліте Господа".

Ми будемо використовувати окремі стихи із псалма.

Церковнослов'янський текст	Текст із Василянського "Молитвослова"	Молитвеник "Прийдіте поклонімся"	Молитвеник "Хваліте Господа"
Благослови душе моя, Господа*, Гди Боже мой, <u>возвеличилс- еси s\лw.</u>	Благослови, душе моя, Господа!* Господи, Боже мій, ти вельми великий!	Благослови, душе моя, Господа, Господи, Боже мій, Ти <u>возвеличився еси вельми.</u>	Благослови, душе моя, Господа. Господи, Боже мій, <u>возвеличился еси зילו.</u>
Во <u>испов\даніє</u> и въ <u>велел\поту</u> облеклс- еси*, од\ - йс- св\томъ 4kw ризою.	Ти одягнувся <u>величчю і красою*</u> , ти світлом, наче ризою, покрився.	В <u>ісповідання</u> і <u>велич-красу</u> загорнувся ти:*одіваєшся світлом, як ризою.	Во <u>ісповіданіє</u> і в <u>велеліпоту</u> облеклся еси; одійся світлом, як ризою.
Простира- й небо, 4kw <u>кожу</u> , покрива- й водами <u>превыспренна</u> сво- .	Ти розпіяв, <u>неначе намет</u> , небо, ти збудував свої <u>горниці</u> в водах.	Ти простираєш небо, <u>як кожу</u> ;* покриваючи водами <u>височини</u> свої.	Простирайай небо, <u>яко _____ кожу</u> , покриваяй водами <u>превыспренная</u> своя.

Як бачимо, в кожному тексті наявні свої особливості. Цікаво, що в "Молитвослові" і молитвенику "Прийдіте поклонімся" не збігаються значення окремих слів, чи й навіть граматична структура речень. От в прикладі (стиху) під номером 1 ми спостерегли, що слово

ВОЗВЕЛИЧИЛС- як дієслово перекладається в "Молитвослові" прикметником великий. Але це не означає, що змінилось значення цілого речення. В тексті молитвеника "Прийдіте поклонімся" дане слово перекладається як возвеличився. В сучасній українській мові ця лексема в своєму первісному вигляді не використовується, оскільки префікс воз- не є українським. Але якщо вживати це слово в Богослужінні, то воно надасть висловлюванню надзвичайної пишноти, урочистості, навіть піднесе дух віруючого.

Загалом же, церковнослов'янська мова використовується сьогодні в храмах, як засіб урочистості, піднесеності. Наприклад, "І Тобі славу возсилаємо з Безначальним Твоїм Отцем, і Сином, і Св. Духом ...", "Блажен муж ...". Іноді у неділі і свята хори деяких церков виконують пісні "Ми херувимів" і "Щоби Царя" церковнослов'янською мовою ("Иже херувими" і "4kw да Цар- "). Але знову ж таки ця традиція поступово відходить у небуття.

Церковнослов'янська мова у великій мірі збереглась у старовинних хвалебних піснях релігійного змісту, а також в деяких колядках, гайках тощо. В цьому випадку новий український переклад пісень знівелював би ритміку та мелодику твору. Для прикладу ми взяли досить цікаву в семантичному розумінні пісню "Согласно заспіваймо". Цей, здавалось би, невеличкий пісенний твір наскрізь просякнутий церковнослов'янськими:

Согласно заспіваймо, веселімся разом днесь,

*Ісуса прославляймо, Він бо із мертвих воскрес.
Христос Воскресе із мертвих,
Воскресе, Воскресе, Воскресе із мертвих,
Смертію, смертію смерть поправ,
І сушим во гробі (гробіх – у тексті "Церковних пісень". Вид. оо. Василян. – Львів, 1996).
Живот, живот дарував.*

У молитовнику "Прийдіте поклонімся" теж вміщений текст цієї пісні, але з певними змінами:

*Христос Воскрес із мертвих,
Воскрес, Воскрес, Воскрес із мертвих,
Смертю, смертю смерть подолав
І тим, що в гробах, життя дарував.
Цей текст позбавлений церковнослов'янських елементів.*

В пісні "Просимо тя, Діво" теж простежуються окремі церковнослов'янзми: "Просимо тя, Діво, шлем до тебе глас".

Якщо вищевказані в піснях церковнослов'янські лексеми більш-менш зрозумілі, то в деяких творах їх розуміння значно ускладнюється. Це стосується пісні "Глагол Господень", яку співають в деяких церквах Тернопільщини. Особливо вражає манера її виконання в Улашківському чоловічому монастирі св. Івана Хрестителя чину св. Василя Великого (Чортківський район) і Бучацькому монастирі Чесного Хреста Господнього ЧСВВ. Тут спів цієї пісні здійснюється на празник Богоявлення Господнього. Варто навести кілька прикладів церковнослов'янських лексем, які ми спостерегли в цьому творі:

"Глагол Господень на водах глашаєть, пророк Владичню верху ся касаєть, простер длань во Йордан, со небесе всім ізнеє торжєство";

"Будеш зряц нань сходяц, Той єсь крестай, Духа даяй Всім вірним";

"Бог-человік Йоану преклонив главу";

"Крєц ся видія отверзенну Божію славу, в небесіх";

"Скочить хромий аки єлень";

"Прийдут оттоль і обіймут радованіє, отбіжит їх печаль, болізьн, воздыханіє в Сіоні".

У багатьох піснях ми досить часто зустрічаємо іменники із флексією -и, що властиво для українізованої церковнослов'янської мови: *милости, небеси, очи* тощо.

До сьогоднішнього дня в Святоуспенській Почаївській Лаврі використовують в богослужіннях на Воскресіння Господнє церковнослов'янську пісню "Іграй, Єрусалиме новий", хоч і в російській редакції. Але цей же твір за останні роки набув поширення і в інших конфесіях українських церков. Відрадно й те, що ніхто не наважується перекласти цей твір, бо тут стільки церковнослов'янзмів, що їх зміст практично неможливо передати українською мовою; навіть якщо б і спробувати перекласти пісню, то ритміка зміниться неодмінно: *"Воспівайте піснь прєсвятую Христу воскрєсїу такову: Вопіюще, глаголюще: Аллилуя!"*

Бачимо, що в цьому висловлюванні наявні дієприкметники *вопіюще* і *глаголюще*, а як нам відомо, активні дієприкметники не є характерними для української мови.

Хоч багато церковнослов'янзмів є для пересічних віруючих малозрозумілими, однак переплітаючись із україномовним перекладом вони творять єдиний неповторний конфесійний стиль. Важко собі уявити пісню "Взбранная Діво Мати" у виконанні сучасною укр. мовою: *"Взбранная Діво мати, пучино благодати ..., ісполненна благости от вишнія сладости".*

Використання окремих лексем церковнослов'янської мови спостерігаємо в колядках. От наведемо кілька прикладів, взятих із молитовника "Прийдіте поклонімся": *"Бог предвічний народився, прийшов днєсь із небес ...".* Зустрічається і форма аориста: *"Звізда ста".*

"Бог ся раждає"; "Прожити мирно в долгодєнствїї, служачи Йому в єдиненїї" (колядка "Возвеселімся всі купно нині"); "О необійменний, о непостижєнний, спи ти довго, рости скоро, младєнчє блаженний" ("Дивная новина").

Церковнослов'янзми можуть виступати і фразеологічними зворотами у сучасній українській мові і виходити поза межі церковного ареалу. Наприклад, *"Многая літа, во здоровїє, во спасєніє, сотвори, Господи, многая літа".*

Отже, підсумовуючи вищесказане, ми переконані, що не лише теоретично, але і практично, утилітарно церковнослов'янська мова не може затратитись і вийти з ужитку, оскільки це спричинить масу проблем у церковному конфесійному стилі і уставі, пов'язаних із дослівним перекладом богослужбових книг.

Література

1. Кікіс І., Павлишин Л. Наспіві вечірні. – Чортків, 2002. – 105 с.
2. Молитвослов. Вид. отців Василян. – Рим – Торонто, 1990.
3. Прийдіте поклонімся. Молитовник. 4-е вид., виправл. – Львів: Монастир Свято-Іванівська Лавра: Видавн. Відділ "Свічадо", 2002. – 960 с.
4. Христос – моя сила. Вид. 2-ге, доповн. – Львів: Місіонер, 1997.
5. Церковні пісні. – Львів: Місіонер, 1996. – 412 с.
6. Церковно-славянський словарь для толкового чтенія протоіерея А. Свирьїлина. Изд. седьмое. – Москва – Петроград, 1916. – С. 200 (перевидання. – М.: Паломникъ, 2000).
7. Церковнослов'янські тексти із богослужбових книг, що знаходяться в Чортківській Дяківсько-катехитичній Академії ім. священномученика. Г. Хомишина, у Василянському чоловічому монастирі св. Предтечі і Хрестителя Івана в Улашківцях, у Студійському чоловічому монастирі в Колодіївці, у Василянському монастирі Чесного Хреста Господнього в Бучачі, в Святоуспенській Почаївській Лаврі та інших.

Віталій Захаров
наук.керівник – доц. М. С. Заборна

УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ РОСІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ І. ІЛЬФА ТА Є. ПЕТРОВА "ДВАНАДЦЯТЬ СТІЛЬЦІВ" М.ПИЛИНСЬКОЮ ТА Ю. МОКРІЄВИМ

Явище перекладу цікавить людей з давніх часів. У 20-30 рр. ХХ ст. воно одержало гідне наукове обґрунтування. Саме в цей час сформувалось перекладознавство як синтез історії, теорії, практики і критики перекладу. Ця загальнофілологічна дисципліна виникла на межі лінгвістики, літературознавства, естетики, історії та теорії культури.

Проте досі ніхто не дав остаточної відповіді на, здавалося б, просте запитання: що таке переклад? Найбільш загальну і слушну дефініцію дала відома українська дослідниця Р.Зорівчак: "Переклад – це завжди сплав двох культур, двох мовних традицій, двох літературних основ, і в цьому його неповторна привабливість" [3, 41].

Проблему відтворення національно-культурної самобутності оригінального тексту намагалися розв'язати представники різних перекладацьких шкіл (структуралісти, семантисти і т. д.). Найоптимальніший підхід розробили прихильники так званої постнеокласичної методології перекладу, які створили концепцію тоталогії, зосередженої на вивченні цілісностей, що, трансформуючись, зберігають свою ідентичність [6, 148].

Проблема вдалої передачі національного колориту пов'язана з бажаннями читати переклад як оригінал, але при цьому відчувати риси ментальності носіїв іноземної мови. У цьому плані особливо актуальним постає питання коректності фразеологічних відповідників. Певною мірою це спричинено тим, що фразеологічна система тої чи іншої мови тісно пов'язана з національно-образною картиною світу того чи іншого етносу.

Національно-образні картини народів світу є надзвичайно різноманітними і самобутніми, кожен етнос по-своєму сприймає навколишню дійсність, і це виражається в традиціях, звичаях, мові. Почасти фразеологізми є згустками інтелектуально-духовної енергетики, показником міфологічного та/або філософського підходу до освоєння реальності. Своєрідність фразем ускладнює переклад тексту, в який вони "вшиті". Можна говорити і про переклад ізольованої фразеологічної одиниці, але, як правило, перекладач має справу з фраземою, введеною в текст. При цьому саме фразеологізми додають висловлюванню експресивності, образності, часто створюють стилістичну канву.

Класичним зразком твору, насиченого фразеологізмами, є гумористично-сатиричний роман І. Ільфа та Є. Петрова "Дванадцять стільців". Образність, лаконічність мови цього роману зумовлені вимогами стилю та жанру.

Текст роману репрезентує всі семантичні різновиди фразеологізмів, зокрема:

фразеологічні зрощення: *дать дуба* (Так про них и говорят: "А наш-то, слышали, *дуба дал*");

фразеологічні єдності: *вытягиваться в струну* (Полесов *вытянулся в струну*);

фразеологічні сполучення: *держат язык за зубами* (Ты, голубка, пока что *держи язык за зубами*);